

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

A Participatory Model in Virtue and Ethic Promotion for Early Childhood Children in Schools under Buriram Primary Education Service Area Offices

สมศรีพิศุทธิ์ ไกรอภัยวงศ์^{1*} นวามินทร์ ประชานันท์² และ โกวิท วชิรินทรางกูร³

Somsriphisut Krai-apaiwong^{1*} Nawamin Prachanant² and Kovit Vajarintarangroon³

(Received : June 19, 2020 ; Revised : August 27, 2020 ; Accepted : September 3, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย 3) สร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และ 4) ประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ วิธีดำเนินการวิจัยการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษาองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย 3) สร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และ 4) ประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 3 คน ครูระดับปฐมวัย จำนวน 6 คน ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 12 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน จากโรงเรียนดีเด่นที่ได้รับรางวัลพระราชทานเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง โรงเรียนบ้านหนองกระโก และโรงเรียนอนุบาลลำปลายมาศ เครื่องมือที่ใช้การวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 4 ชุด การสังเกตและแบบประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

¹ นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹ Doctor of Philosophy student, Educational Administration Program, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

² Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University

³ Lecturer, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

* Corresponding Author E-mail: somsr_2557_@hotmail.com

1. องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยประกอบไปด้วย 8 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความมีวินัย การประหยัดและออม ความกตัญญู ความพอเพียง การมีมารยาท และการมีจิตอาสา

2. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มี 2 ประเภท ได้แก่ ลักษณะการมีส่วนร่วมและกระบวนการมีส่วนร่วม โดยลักษณะการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางตรงและการมีส่วนร่วมทางอ้อม ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การร่วมระดมความคิดและการวางแผน การร่วมลงมือปฏิบัติ การร่วมติดตามประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยลักษณะการมีส่วนร่วมทางตรงมากกว่าการมีส่วนร่วมทางอ้อม ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมระดมความคิดและการวางแผน พบมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การร่วมลงมือปฏิบัติ การร่วมติดตามประเมินผล และ การร่วมรับผลประโยชน์ ตามลำดับ

4. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน โดยพิจารณาตรวจสอบยืนยันด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : คุณธรรมจริยธรรม การมีส่วนร่วม เด็กปฐมวัย

Abstract

This research aimed to 1) study the components of virtues and ethics for early childhood children, 2) investigate participation in virtue and ethic promotion for early childhood children, 3) construct and develop a participatory model in virtue and ethic promotion for early childhood children in schools under Buriram Primary Education Service Area Offices, and 4) evaluate the participatory model in virtue and ethic promotion for early childhood children. The research design was divided into 4 stages: 1) studying the components of virtues and ethics for early childhood children; 2) studying the participation in virtue and ethic promotion for early childhood children, 3) constructing and developing the participatory model in virtue and ethic promotion for early childhood children in schools under Buriram Primary Education Service Area Offices; and 4) evaluating the participatory model in virtue and ethic promotion for early childhood children. The target group consisted of 3 school administrators, 6 early childhood education teachers, 12 parents of early childhood children,

and 9 basic education institution committee members and community leaders, totaling 30, from 3 outstanding schools with royal award of virtue and ethic promotion: Ban Nongyaplong School, Ban Nongkarako School, and Anuban Lamplaimat School. The research instruments were 4 sets of in-depth interview guides, observation forms, and an expert's evaluation form. The collected data were analyzed by using frequency, percentage, the mean, standard deviation and content analysis technique. The findings can be summarized as follows:

1. The virtues and ethics for early childhood children consisted of 8 components, namely honesty, kindness, discipline, economizing and saving, gratitude, sufficiency, courteousness, and having voluntary mind.
2. The participation in virtue and ethic promotion for early childhood children was of 2 facets: participation and processes of participation. The participation was divided into direct participation and indirect participation. While the process of participation was composed of 4 steps: brainstorming and planning, taking action, monitoring, and sharing mutual benefits.
3. The participatory model in virtue and ethic promotion for early childhood children in schools under Buriram Primary Education Service Area Offices incorporated more direct participation than indirect participation. Meanwhile, the process of brainstorming and planning were found most, followed by taking action, monitoring and sharing mutual benefits, respectively.
4. The participatory model in virtue and ethic promotion for early childhood children in schools under Buriram Primary Education Service Area Offices was evaluated and confirmed by 21 experts for correctness, appropriateness, and possibility. It was found that, on the whole, the results were at the high level. When considered by aspect, it was found that the correctness was at the highest level while the appropriateness and possibility were at the high level.

Keywords: virtues and ethics, participation, early childhood children

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เด็กไทยมีค่านิยมที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเน้นทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ ก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว การแสดงออกที่ผิดศีลธรรม เกิดปัญหาทางสังคมที่หลายฝ่ายต้องเร่งแก้ไข การดำเนินชีวิตไปตามกระแสสังคมของวัตถุนิยม จนลืมนึกถึงคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม ให้ความสำคัญของสังคมวัตถุจนลืมนึกถึงด้านจิตใจ ทำให้คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมของคนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาความรุนแรง

ที่เพิ่มขึ้นในสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ส่งผลให้เด็กปฐมวัยรับรู้และแสดงออกในสิ่งที่ไม่เหมาะสม เช่น การไม่เคารพผู้ใหญ่ การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัยด้วยการแสดงกิริยามารยาทที่ไม่เหมาะสม การแต่งกายไม่เหมาะสมแก่กาลเทศะ เป็นต้น ถือว่าเป็นปัญหาของสังคม ซึ่งนับวันจะยิ่งเพิ่มทวีคูณขึ้น สถานศึกษาต่างๆ ตระหนักและเห็นความสำคัญในการสร้างรากฐานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรมเป็นรากฐานเป็นคนมีคุณภาพที่ปรากฏในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ได้กล่าวถึงนโยบายของรัฐบาลว่า มีนโยบายส่งเสริมทุกภาคส่วนรวมทั้งภาคประชาชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบโดยมุ่งเน้นในทุกระดับการศึกษาเพื่อให้สนองตอบความต้องการบุคลากรด้านเศรษฐกิจส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรม นำความรู้อย่างแท้จริงอีกทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 - 2559) ก็เช่นกันได้กำหนดให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนประชาชนประชาสังคมและทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการการศึกษาและสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561) ที่ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งระบบให้พิจารณากระบวนการศึกษาและเรียนรู้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาของประเทศซึ่งต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบอื่นทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมเกษตรกรรมสาธารณสุขและการจ้างงาน และได้กำหนดเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการและการศึกษาโดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษาด้วยเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพโดยกำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วนสี่ประการหลักได้แก่การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่การพัฒนาครูยุคใหม่การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่และการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ซึ่งระบุถึงการพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเอกชนและทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อให้บุคคลรอบครัวชุมชนองค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชนองค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนาสถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาตลอดจนส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้เข้ามาร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษามากขึ้น

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาของไทยในยุคการปฏิรูปการศึกษาได้ให้ความสำคัญทางด้านคุณธรรม จริยธรรมมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาจะต้องมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและต้องจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

ค่านิยมที่ดีงาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ได้กำหนดจุดหมายให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีความเมตตา กรุณา มีวินัย มีความประหยัดและออม และมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

ทั้งนี้การปฏิรูปการศึกษา ได้เร่งรัดให้สถานศึกษายึดคุณธรรม จริยธรรม นำความรู้พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรม จริยธรรมที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานตามโครงการคุณธรรม จริยธรรมนำความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ มีเป้าหมายหลักของการดำเนินงานคือ นักเรียนระดับปฐมวัยในโรงเรียนได้ใช้ระบบการมีส่วนร่วมที่มีโรงเรียนเป็นฐานเชื่อมโยงกับสถาบันครอบครัว และสถาบันศาสนา ชุมชน สร้างเป็นวัฒนธรรมสถานศึกษาหรือวิถีชีวิตของทุกคนในสถานศึกษา (นัยนา นาคะสิงห์, 2554) การจัดการศึกษาให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง สถานศึกษาควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 8 คือการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

แผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 - 2579) ได้กำหนดเป้าหมายคุณภาพการศึกษาให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการแสดงออกด้วยคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนโดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการตั้งแต่ 0 - 5 ปี ระยะยาว พ.ศ. 2560 - 2579 โดยการส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการส่งเสริมสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ “หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ที่ได้กำหนดหลักการของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ว่า 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างตามวุฒิภาวะของแต่ละบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย 3) พัฒนาเด็กปฐมวัยโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข และ 5) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นไปตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ข้อ 6 ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมเลี้ยงดู แต่ในความเป็นจริงแล้ว สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในปัจจุบันการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะเน้นไปที่กิจกรรมระหว่างครูและผู้เรียน แต่บุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัย คือผู้ปกครอง ไม่ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทั้งที่ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้ความรู้แก่เด็ก ขณะเดียวกันยังมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และคุณธรรม จริยธรรมของเด็กปฐมวัยด้วยการเรียนรู้ในโรงเรียนด้านเดียวไม่สามารถช่วยให้เด็กมีความสามารถในการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากครอบครัว และชุมชนควบคู่กับการเรียนรู้ที่โรงเรียน เป็นการบูรณาการควบคู่กับการปฏิบัติ โดยเฉพาะคุณธรรม จริยธรรม

เป็นสิ่งที่วัดได้ สังเกตได้จากการแสดงออก (Erikson, 1996) ได้เน้นถึงความสำคัญของครอบครัวว่าในช่วงปฐมวัยเป็นระยะที่เด็กจะพัฒนาคุณลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญทางบวกหรือทางลบ 3 ประการ คือ ความไว้วางใจ หรือไม่ไว้วางใจ ความเป็นตัวของตัวเองหรือความไม่มั่นใจในตัวเอง และความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกลบ บุคลิกภาพของเด็กจะพัฒนาไปทางบวกหรือลบนั่นขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพระหว่างบิดา มารดา กับเด็กและสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ ตามปรัชญาความเชื่อที่ว่าพ่อแม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทั้งทางกายและทางใจกับเด็กปฐมวัยมากที่สุด ครอบครัวมีหน้าที่หล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกในครอบครัว โดยการเรียนรู้ระเบียบ ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่ทำให้บ้านอันเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ เบิร์นดี (Berndt ; อ้างถึงใน กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2544) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ทางสังคมให้กับเด็ก ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้าสู่สังคม (Socialization) เป็นกระบวนการเรียนรู้ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองเป็นผู้สร้าง และหล่อหลอมทางสังคม ให้เด็กประพฤติปฏิบัติ

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพเพื่อเป็นการสร้างประเทศชาติให้เจริญงอกงามต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
3. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์
4. เพื่อประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ความมุ่งหมายของระยะนี้เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัย บทความ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาคำประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารดังกล่าวนำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ระยะที่ 2 การศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ความมุ่งหมายของระยะนี้เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัย บทความ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารดังกล่าวมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อให้ได้มาซึ่งการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 คือ องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และระยะที่ 2 การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 การสร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

ความมุ่งหมายของการวิจัยในระยะนี้เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การลงพื้นที่ภาคสนาม

ในขั้นตอนนี้มีความมุ่งหมายเพื่อค้นหารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์จำนวน 3 โรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นได้รับรางวัลพระราชทานด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยเลือกมาตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 2) โรงเรียนบ้านหนองกระโก เป็นโรงเรียนขนาดกลาง และ 3) โรงเรียนอนุบาลลำปลายมาศ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจาก 3 โรงเรียนดังกล่าว จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 2) กลุ่มครูระดับปฐมวัย จำนวน 6 คน 3) กลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 12 คน และ 4) กลุ่มกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน รวม 30 คน

2. เครื่องมือในการดำเนินงานวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก 4 ชุด ตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 2) กลุ่มครูระดับปฐมวัย จำนวน 6 คน 3) กลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 12 คน และ 4) กลุ่มกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน รวม 30 คน จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Item-Objective Congruence Index: IOC) ผลการตรวจสอบ พบว่า แบบสัมภาษณ์มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.917, 0.846, 0.917 และ 0.939 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล พร้อมกับสังเกตท่วงทีวาจาและการตอบของแต่ละบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณลักษณะของ

กลุ่มเป้าหมายที่ช่วยในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ตรวจสอบและยืนยันกับแบบสามเส้า (triangula technique)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตมาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยลักษณะของการมีส่วนร่วมและกระบวนการมีส่วนร่วมจะนำเสนอในรูปแบบ (model) โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ส่วนคุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้อง (กลุ่มเป้าหมาย) จะนำเสนอโดยใช้การบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย แล้วส่งร่างรูปแบบดังกล่าวให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบที่สร้างขึ้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (เดิม) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

ความมุ่งหมายของระยะนี้ เพื่อประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการบริหาร การศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อทำการประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (เดิม) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Item-Objective Congruence Index: IOC) ผลการตรวจสอบ พบว่า แบบประเมินมีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.934

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งร่างรูปแบบที่สร้างขึ้นและแบบประเมินให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 21 คน ด้วยตนเองเพื่อตอบคำถามในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เข้าใจในบางประเด็นในแบบประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยสำหรับเด็กปฐมวัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นการปฏิบัติตนตามความเป็นจริงโดยประเมินจาก พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่ปฏิบัติตนด้วยความจริงใจทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง รักษาคำมั่นสัญญา มีความยุติธรรม ไม่พูดโกหก และยอมรับผิดเมื่อทำผิด

1.2 ความเมตตากรุณา เป็นการแบ่งปัน การเสียสละ การช่วยเหลือเกื้อกูล การให้อภัย ไม่รังแกเพื่อนหรือสัตว์ มีความเอื้ออาทรและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่น

1.3 ความมีวินัย เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกโดย การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ตามกฎกติกาของโรงเรียน การแต่งกายให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย รอคอยตามลำดับก่อนหลังเล่นกับเพื่อน ๆ ตามกฎกติกาปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตามได้อย่างเหมาะสม

1.4 การประหยัดและออม เป็นพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกด้านการใช้ของใช้ส่วนตัวของใช้ส่วนรวม และสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่า และทะนุถนอม ใช้สิ่งของที่มีอยู่ทดแทนในกรณีที่ไม่มี โดยไม่ต้องซื้อหาของใหม่ ถนอมใช้ทรัพย์สินอย่างคุ้มค่า ใช้เครื่องเล่นอย่างประหยัดและปลอดภัย

1.5 ความกตัญญู เป็นการสำนึกบุญคุณ ตอบแทนด้วยความเต็มใจโดยประเมินจากพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ในการแสดงออกถึง การเคารพเชื่อฟัง พ่อแม่ ครู อาจารย์ และผู้มี

1.6 ความพอเพียง เป็นพฤติกรรมการพอประมาณ การมีเหตุมีผลการไม่ใช้สิ่งของโดยฟุ่มเฟือย การไม่ยักได้สิ่งที่ยังไม่จำเป็นการไม่กินอย่างทิ้งขว้าง

1.7 การมีมารยาท เป็นพฤติกรรมการเคารพ นอบน้อมถ่อมตนแก่ผู้ใหญ่ มีกิริยามารยาทที่เรียบร้อย การพูดจาไพเราะมีหางเสียง แสดงให้เห็นถึงการแสดงออกที่นุ่มนวลมีกาลเทศะ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

1.8 การมีจิตอาสา เป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่มีจิตใจเป็นผู้ให้ การเสียสละเพื่อส่วนรวมไม่หวังผลตอบแทน และมีจิตใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและตนเองด้วย

2. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะการมีส่วนร่วม และ 2) กระบวนการมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1.1 การมีส่วนร่วมทางตรง เป็นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการโดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชนและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุมมีหน้าที่

รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการมักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษา ที่ให้ข้อคิดเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรคไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดีจึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป

2.1.2 การมีส่วนร่วมทางอ้อม เป็นการมีส่วนร่วมโดยการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการโดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการมีส่วนร่วมแต่เป็นรองของการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น

2.2 กระบวนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

กระบวนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

2.2.1 การร่วมระดมความคิดและวางแผน เป็นการแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางสู่การวางแผนดำเนินการ การค้นหาสาเหตุของปัญหาเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเสนอแนวความคิดใหม่ๆ ขึ้นมาในลักษณะของการร่วมคิด ไม่ใช่จากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่มาจากทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วม ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดสิ่งที่จะทำไว้ล่วงหน้า เป็นกระบวนการของการพิจารณาตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไหร่ ทำที่ไหน ทำไม่ต้องทำ ทำเพื่อใคร และใครเป็นผู้รับผิดชอบ

2.2.2 การร่วมลงมือปฏิบัติ เป็นการวางแผนดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมไปถึงการร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบ เพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่ร่วมกันวางไว้ ขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนที่แสดงถึงบทบาทของผู้ที่มีส่วนร่วมชัดเจน ซึ่งบางครั้งแสดงถึงแบบแผนการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันดำเนินการด้วย โดยลักษณะของการมีส่วนร่วมดำเนินการของกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะมีความแตกต่างกัน

2.2.3 การร่วมติดตามประเมินผล เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากผลของการดำเนินงานไปแล้ว เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้เพียงใด และผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานได้ผลอย่างไร ร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ผู้ที่มีส่วนในการดำเนินงานแบบประเมินผลการดำเนินการร่วมกัน การมอบเกียรติบัตร การยกย่องชมเชยด้วยการประกาศคุณความดีต่อชุมชน

2.2.4 การร่วมรับผลประโยชน์ เป็นการร่วมชื่นชมยินดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการให้เกิดตามกิจกรรมที่ทำนั้น และผลประโยชน์โดยอ้อมแต่มีความสำคัญมากทางจิตใจและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนมากกว่าสิ่งตอบแทนที่เป็นผลทางด้านวัตถุ เช่น การแสดงความคุ้นเคย การได้ทักทายกัน การได้มาเยี่ยมเยียน การได้ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญตามประเพณีทำให้เกิดผลดีทางจิตใจและด้านอื่นก็ตามมา

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

ในระยณะนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ลักษณะและกระบวนการมีส่วนร่วม และ 2) ผลการสร้างรูปแบบ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ผลของการสัมภาษณ์และสังเกตกลุ่มที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับลักษณะและกระบวนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มครูระดับปฐมวัย กลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัย และกลุ่มกรรมการสถานศึกษา ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ลักษณะการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะการมีส่วนร่วม	กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา		กลุ่มครูระดับปฐมวัย		กลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัย		กลุ่มกรรมการสถานศึกษา		รวม	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. ทางตรง	36	70.59	68	68.00	81	60.45	67	62.62	252	64.29
2. ทางอ้อม	15	29.41	32	32.00	53	39.55	40	37.38	140	35.71
รวม	51	100	100	100	134	100	107	100	392	100

จากตาราง 1 พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า การมีส่วนร่วมมี 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ ลักษณะการมีส่วนร่วมทางตรง คิดเป็นร้อยละ 64.29 และลักษณะการมีส่วนร่วมทางอ้อม คิดเป็นร้อยละ 35.71 ซึ่งแสดงว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมทางตรงมากกว่าทางอ้อมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

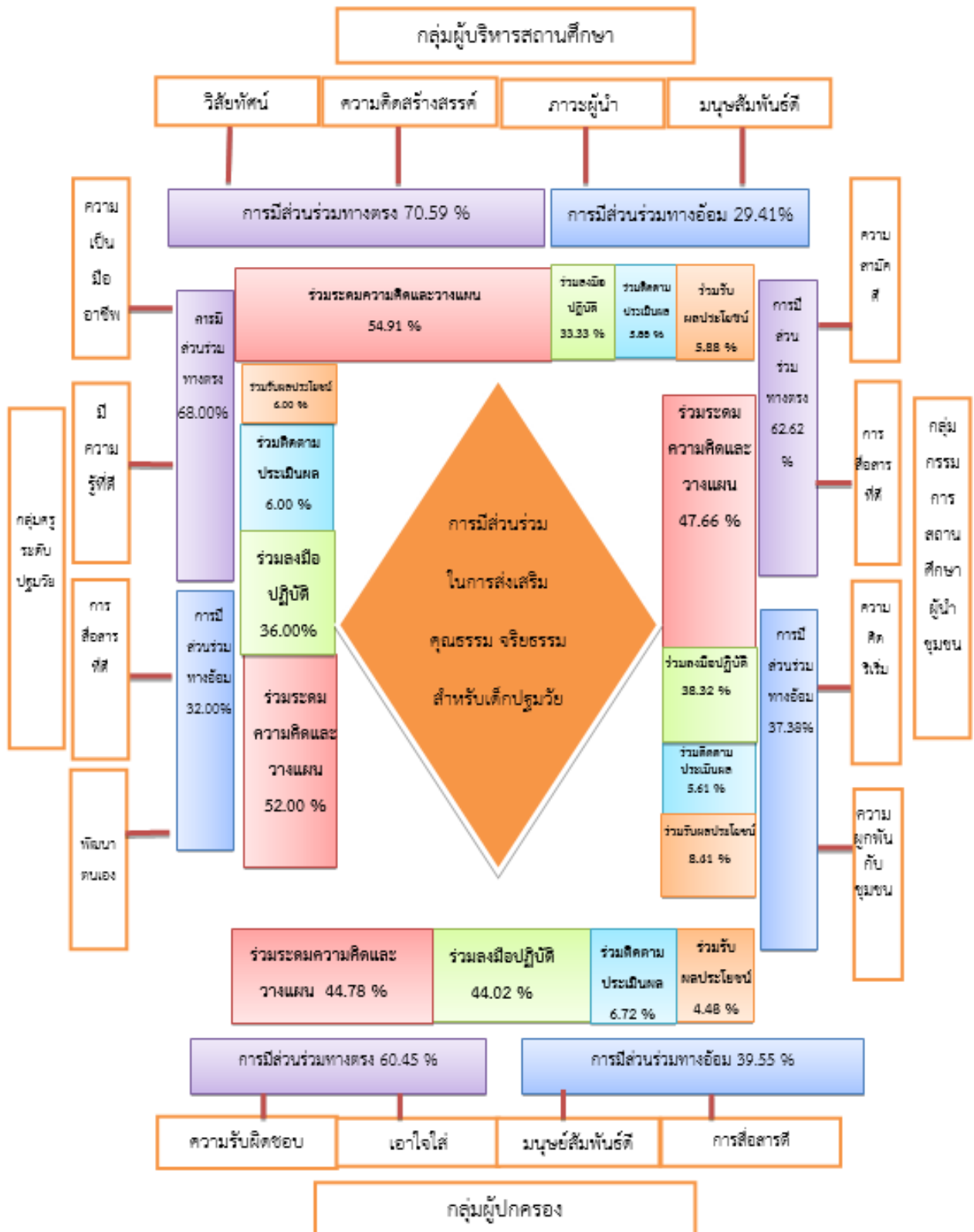
ตาราง 2 กระบวนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยของผู้ที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการมีส่วนร่วม	กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา		กลุ่มครูระดับปฐมวัย		กลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัย		กลุ่มกรรมการสถานศึกษา		รวม	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. การร่วมระดมความคิดและวางแผน	28	54.91	52	52.00	60	44.78	51	47.66	191	48.73
2. การร่วมลงมือปฏิบัติ	17	33.33	36	36.00	59	44.02	41	38.32	153	39.03
3. การร่วมติดตามประเมินผล	3	5.88	6	6.00	9	6.72	6	5.61	24	6.12
4. การร่วมรับผลประโยชน์	3	5.88	6	6.00	6	4.48	9	8.41	24	6.12
รวม	51	100	100	100	134	100	107	100	392	100

จากตาราง 2 พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การร่วมระดมความคิดและวางแผน การร่วมลงมือปฏิบัติ การร่วมติดตามประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์ โดยที่มีกระบวนการร่วมระดมความคิดและวางแผนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.73 รองลงมา คือ กระบวนการร่วมลงมือปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 39.03 การร่วมติดตามประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 6.12 และการร่วมรับผลประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 6.12 ตามลำดับ

3.2 ผลการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาในระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และขั้นตอนที่ 1 ในระยะที่ 3 มาสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ ดังแสดงตามภาพ 1

ภาพ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

จากภาพ 1 พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทั้ง 8 ประการ อันได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตา กรุณา ความมีวินัย การประหยัดและออม ความกตัญญู ความพอเพียง การมีมารยาท และการมีจิตอาสา สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบไปด้วย 1) ลักษณะการมีส่วนร่วม 2) กระบวนการมีส่วนร่วม และ 3) คุณลักษณะของผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูระดับปฐมวัย ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชน โดยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีส่วนร่วมทางตรงมากกว่าการมีส่วนร่วมทางอ้อมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

2. ในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม มีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมระดมความคิดและการวางแผนมากที่สุด รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในการร่วมลงมือปฏิบัติ การร่วมติดตามประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์ ตามลำดับ

3. คุณลักษณะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีลักษณะที่โดดเด่น 4 ประการ ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นคนดี "Good Person" เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้รู้จักตนเอง (self realization) เป็นผู้รู้จักการวิเคราะห์หาเหตุและผล (analytical mind) เป็นผู้เรียนรู้ตลอดกาล (life long learning) และความเข้าใจในจิตวิทยาการบริหาร มีความเมตตา

3.2 ครูระดับปฐมวัย ต้องมีความสามัคคีร่วมกันทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานกับบุคคลอื่น เรียนรู้ร่วมกัน มีการร่วมกันคิดร่วมกันทำ เป็นครูมืออาชีพ มีความรักและความเมตตาต่อเด็ก มีความเสียสละ หมั่นเพียรศึกษา ปรับปรุงวิธีการสอน เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอเข้าใจและเอาใจใส่กับเด็กทุกคน เป็นกำลังใจและช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้เป็นคนดีมีคุณธรรมไม่เรียนรู้ เป็นแบบอย่างที่ดี มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณของความเป็นครู

3.3 ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ต้องเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งในการส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่ปฐมวัย เป็นผู้เลี้ยงดูให้ร่างกายเจริญเติบโตแข็งแรงสมบูรณ์ อยู่ในครอบครัวที่ดีได้ความรักความอบอุ่น สังคมที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดีการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการติดตามควบคุมดูแลเด็กเมื่ออยู่ที่บ้านอย่างใกล้ชิดให้เด็กพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ การแต่งตัว และการถอดเสื้อผ้า การรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำ และการขอความช่วยเหลือ จะช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองของเด็ก การส่งเสริมให้เด็กรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายบางอย่าง การแต่งกายเอง ถอดถอดเสื้อผ้าลงในตะกร้าซักผ้า จะช่วยให้เด็กมองเห็นคุณค่าในตนเอง และ สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

3.4 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน ต้องมีภาวะผู้นำ ถือว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมากในด้านติดตามพฤติกรรมเด็กเมื่ออยู่ในสังคม ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจทั้งผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยให้อยู่ในระเบียบ กฎกติกาของชุมชนและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย

4. การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ จากผู้ทรงคุณวุฒิ 21 คน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความถูกต้อง	4.45	0.61	มาก
2. ด้านความเหมาะสม	4.05	0.78	มาก
3. ด้านความเป็นไปได้	4.23	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.23	0.71	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ผลการตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ โดยพิจารณาตรวจสอบยืนยันด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.74) และด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบไปด้วย 8 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความมีวินัย ความประหยัดและออม ความกตัญญู ความพอเพียง การมีมารยาท และการมีจิตอาสา ทั้งนี้ เนื่องจากคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าว มีการนำไปปฏิบัติในโรงเรียน เป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ จนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์จนได้รับรางวัลดีเด่นทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามประกาศของคณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติ (คสช.) เรื่อง ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง โดยต้องสร้างคนในชาติ ให้มีค่านิยมไทย 12 ประการ (Office of the Non-Formal and Informal Education: NFE, 2014) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) วิมลลักษณ์ ตีระมาศวานิช (2558) และนวนละออง หงส์ภู (2552) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยประกอบด้วย ด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความมี

เมตตากรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความประหยัด ด้านความมีมารยาท และการประหยัดและอดออม

ส่วนด้านความมีมารยาท ซึ่งพบในโรงเรียนเป้าหมาย เป็นพฤติกรรมและการเคารพ นอบน้อมถ่อมตนแก่ผู้ใหญ่ มีกริยามารยาทที่เรียบร้อย การพูดจาไพเราะมีหางเสียง แสดงให้เห็นถึงการแสดงออกที่นุ่มนวล มีกาลเทศะ เช่น การยืมทักทาย การไหว้ต่อผู้มีพระคุณหรือผู้ใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสำรวย เรื่องศรีมัน (2557) ที่กล่าวว่า คุณธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยประกอบด้วย ความมีวินัย ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีจิตอาสา ความซื่อสัตย์ และความสามัคคี

ส่วนความพอเพียง เป็นพฤติกรรมการพอประมาณ การมีเหตุผล เช่น การไม่ใช้สิ่งของโดยฟุ่มเฟือย การไม่อยาก ได้สิ่งที่ยังไม่จำเป็น การไม่กินอย่างทิ้งขว้าง ซึ่งสอดคล้องกับเฉลา บ้วนหลี (2558) และสิริมาศ กาญจนโอภาส (2557) ที่พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้การจัดประสบการณ์เรียนรู้ บูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา และด้านการควบคุมตนเอง

ในด้านการมีจิตอาสา ซึ่งเป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่มีจิตใจเป็นผู้ให้ การเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่หวังผลตอบแทน และมีจิตใจที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและตนเองด้วย เช่น การเสียสละเวลาเก็บขยะในวัด การเก็บขยะในห้องเรียน การแบ่งปันของเล่นของใช้ให้เพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวนละออง หงส์ภู (2552) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะที่โดดเด่นของเด็กปฐมวัย คือ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละและมีจิตอาสา

2. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ลักษณะการมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมทางตรง และ 2) การมีส่วนร่วมทางอ้อม ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) การร่วมระดมความคิดและวางแผน 2) การร่วมลงมือทำ 3) การร่วมติดตามและประเมินผล และ 4) การร่วมรับผลประโยชน์ ทั้งนี้ เนื่องจากการกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมจะได้ได้รับความร่วมมือและมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชน ผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษา จึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับวิมลลักษณ์ ตีระมาศวนิช (2558) และพระสมุห์ประสิทธิ์ ปสิทธิโก (2560) ที่ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมอย่างน้อยมี 4 ขั้นตอน แต่มีความแตกต่างกัน คือ การระดมความคิดและร่วมวางแผน (brainstorming and planning participation) เป็นการคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันและกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน การร่วมลงมือทำ (taking action participation) เป็นการนำแผนไปปฏิบัติร่วมกัน แบ่งงานกันรับผิดชอบ การร่วมติดตามประเมินผล (monitoring participation) เป็นการร่วมติดตามผลงานที่ทำและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทำงาน และการรับผลประโยชน์ร่วมกัน (mutual benefits participation) เป็นการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ร่วมชื่นชมยินดี

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบไปด้วย 1) ลักษณะการมีส่วนร่วม 2) กระบวนการมีส่วนร่วม และ 3) คุณลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของลักษณะการมีส่วนร่วมพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมทางตรงมากกว่าการมีส่วนร่วมทางอ้อม ทั้งนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมระดมความคิดและการวางแผน พบมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การร่วมลงมือปฏิบัติ การร่วมติดตามประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์ ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบที่ได้มาจากการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่างผลการศึกษาในเชิงพื้นที่กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เป้าหมายกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รูปแบบที่ได้จึงมีความครอบคลุมในทุกการปฏิบัติตามหลักการ และที่สำคัญอาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมทางตรงในกระบวนการระดมสมองและวางแผนเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นเบื้องต้น หากมีการร่วมกันในการระดมสมองและวางแผนที่ดีในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ การกำหนดกิจกรรม การวางแผนการประเมิน การวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ไข และเน้นการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง ก็จะทำให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) อันจะนำไปสู่การเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ เมตต์ เมตต์การุณจิต และ วิมลลักษณ์ ตีระมาศวนิช (2558) ที่กล่าวว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะเป็นลักษณะทางตรงมากกว่าทางอ้อม โดยการร่วมระดมสมองและวางแผนการทำกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมการตัดสินใจเป็นสำคัญ

4. ผลการประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

ผลการประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ได้ผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และผลการประเมินรายข้อก็อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้ ทั้งนี้ เพราะการประเมินรูปแบบหรือการทดสอบรูปแบบมีความสำคัญ เพราะเป็นการตรวจสอบรูปแบบนั้นๆ ว่ามีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เทียบตรง เชื่อถือได้เพียงใด โดยปกติแล้วมักจะประเมินรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติผลของการประเมินรูปแบบจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธรูปแบบนั้นๆ และนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป ประกอบกับการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในท้องถิ่น มีความใกล้ชิดกับชุมชน และเป็นสถาบันหลักของชุมชน เป็นที่พึ่งในการถ่ายทอดความรู้ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีไทย ชุมชนจึงมีส่วนสำคัญในการร่วมพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้า จึงทำให้ผลการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีความน่าเชื่อถือได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นร่วมกันว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ มีความถูกต้องเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากถึงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาอิกา จันทรียิหวา (2560)

ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้น มีความเป็นไปได้ และสอดคล้องกับ มาดาสสครีเวน และสตัฟฟลีบีม (Maduas, Scriven; & Stufflebeam. 1983: 399-402; อ้างถึงใน ปิยนันท์ แซ่จิว, 2560) ที่ได้เสนอแนะแนวทางการประเมินรูปแบบ ดังนี้ 1) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ เป็นลักษณะการประเมินความเป็นไปได้ในการไปปฏิบัติจริง 2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์เป็นลักษณะการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นลักษณะการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและคุณธรรม และ 4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุมเป็นลักษณะการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้เนื้อหาครอบคลุม ครบถ้วนตามความต้องการที่กำหนดไว้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูระดับปฐมวัย ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชนเป็นอย่างมาก แต่ขาดภาคเอกชนและภาคธุรกิจและหน่วยงานราชการอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนั้นรัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการ ควรวางระบบกลไกและมาตรการให้เอกชนและภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมดังกล่าวให้มีความชัดเจนและเป็นธรรม

1.2 ควรมีคณะกรรมการหรือองค์กรระดับชาติ ที่เป็นกลไกกลางในการรับผิดชอบการส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงติดตามผลและสังเคราะห์องค์ความรู้การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของเด็กปฐมวัยและระดับชั้นอื่นๆ โดยทุกภาคส่วนให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการดังกล่าว ควรประกอบด้วยตัวแทนจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ในประเด็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่า ทำอย่างไรจึงจะได้รับประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ

2.2 ควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความตระหนักถึงทักษะในการสานสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2.3 ควรศึกษาถึงความยั่งยืน (sustainability) ของกระบวนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมว่า ทำอย่างไรจึงจะให้กระบวนการมีส่วนร่วม มีการพัฒนาเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องไม่เสื่อมถอย เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2544). *ครูกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลา บ้วนหลี่. (2558). *ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นายิกา จันทรียหา. (2560). รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(2), 51-70.
- นัยนา นาคะสิงห์. (2554). *โครงการดูงานโรงเรียนในฝัน*. ยะลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 2.
- นวนละออง หงษ์ภู. (2552). *การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร*. สาขาหลักสูตรและการสอน: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุริยวิทยาสาน.
- ปิยนันท์ แซ่จิ้ว. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรการบริหารจัดการงานวิชาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไทย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. (การบริหารการศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัยมหาสารคามราชภัฏบุรีรัมย์.
- พระสมุทรประสิทธิ์ ปลืทธิโก (แสนด้วง). (2560). *การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บุ๊คพลอยท์
- วิมลลักษณ์ ตีระมาศวณิช. (2558). *แนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สิริมาศ กาญจนโอภาส. (2557). *การสร้างกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2*. ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *การพัฒนาแบบจำลองวิชาการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ : สกยบเลือกและการพิมพ์.

สำรวจ เรื่องศรีม่น. (2557). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมเด็กปฐมวัย.*

วิทยานพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.

Erikson, W.(1996).*Participation Management: Concepts, Theory and Implementation.*

Atlanta, GA :Georgia State University.

Office of the Non-Formal and Informal Education (NFE). (2014). *12 core values of Thai people according to the NCPO policy.* Available from: <https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php>. (Accessed 14 October 2019).